

Dějiny kostela sv. Jana a Pavla.

zpracoval Pavel Ramík

Farní kostel sv. Jana a Pavla v Místku leží v těsné blízkosti čtyřproudé výpadovky z Místku směrem na Příbor a Olomouc. Jeho velkolepost, umocněnou posledními opravami zevnějšku, nemůže nikdo, kdo se po této silnici pohybuje, přehlédnout. Jedná se nejen o největší kostel místecké farnosti, ale také o kostel nejkrásnější. Je dominantou města a jeho věž, i když není moc vysoká, hlásá celému okolí jeho existenci.

Byl postaven mimo město, téměř v polích, ale dnes se nachází uprostřed rušného města, poblíž nákupního střediska. Za minulé éry socialismu, když byl plánován dopravní průtah městem, byl z kostelní parcely zcela necitlivě kus odejmut a postavena zde hlavní silnice, čímž se zvýšila hlučnost místa. Také hřbitov byl tímto zásahem poškozen a silnici musela ustoupit část hřbitovní zdi s některými kaplemi křížové cesty.

Kostel sv. Jana a Pavla se velmi brzy po svém dokončení stal farním kostelem. Tento akt však není možné doložit pramenným materiálem a proto není přesně znám rok jmenování kostela kostelem farním. Přestože se jedná o kostel farní, z historických důvodů zde fara nikdy nestála, protože místní duchovní správci využívali farní budovy u kostela sv. Jakuba.

1. Vznik kostela a jeho nejstarší historie.

V polovině 18. stol. mělo město Místek tolik obyvatel, že přestože ve městě byly tehdy dva kostely, farní kostel sv. Jakuba Většího a menší kostel Všech svatých, nestačily pojmout rozrůstající se řady věřících. Oba kostely byly poměrně malé: farní kostel, pokud by byl zaplněn do posledního místečka, skýtal místo asi třem stům věřících a druhý kostel měl za stejných podmínek místo pro snad necelé dvě stovky věřících. Ani jeden z nich nebyl navíc vhodný pro rozšíření, tak aby vyhovoval požadavkům kladeným dobou. Bylo tedy třeba myslet na stavbu nového a většího kostela.

Tato myšlenka ve farnosti zrála několik desetiletí. Už místecký farář Antonín Augusta uvažoval o stavbě přiměřeného kostela a jeho následovník farář Kristián Passek při své smrti v roce 1749 odkázal na stavbu nového kostela částku 8.000 zlatých. Dlouhou dobu se ale hledalo vhodné místo pro stavbu kostela a to realizaci na delší čas zbrzdilo. Současně se zdá, že následovníci P. Passeka, P. Jeřábek a P. Svoboda neměli odvahu vzít na sebe tak obrovskou starost, jakou jistě stavba kostela je. Další v řadě místeckých farářů, Josef Čejka, se stavbou kostela vážně zabýval od svého jmenování. Dokonce započal sbírku na stavbu. Když sbírka vynesla 14.000 zlatých, sám vypracoval náskres budoucí stavby. Tohoto díla se ujal snad i proto, že byl místeckým rodákem. Zde prožil své dětství a po svém vysvěcení na kněze se tady stal kaplanem, pak administrátorem a nakonec i farářem a děkanem.

Konkrétní historie kostela sv. Jana a Pavla začíná obrovským požárem v méně obvyklou roční dobu, a to v zimě v neděli 21. února 1762. Těsně před začátkem mše sv. v kostele sv. Jakuba rozhořel se z neznámých příčin požár v západní části města.

Ve skutečnosti byla tato oblast již mimo zastavěnou část města, ale místečtí obyvatelé tam měli vystavěny stodoly, ve kterých měli uskladněnou úrodu z blízkých polí a také potřebné zemědělské nářadí. Kronika města také uvádí, že se v tomto místě konalo několik soudních exekucí. Byli zde trestáni na hrdle zbojníci či Cikáni, anebo také zloději chycení při činu na jarmarku.

Stodoly byly v tu dobu napěchovány slámou, a proto se oheň začal velmi rychle zvětšovat a za krátký čas pohltil 31 stodol. Kronika farnosti popisuje, že žár byl tak velký, že nebylo možno na hašení ani pomyslit. Současně bylo velké nebezpečí dalších požárů rozšířených prostřednictvím žhavých uhlíků a hořících šindelů, které pršely na město jako žhavý oheň. Kronika poznamenává, že město bylo od ohně ušetřeno zvláštní ochranou Boží.

Tato smutná záležitost však měla svou kladnou stránku, protože teď se náhle uvolnila větší plocha, o které se všichni shodli, že by to bylo dobré místo pro nový chrám města.

Za několik měsíců potom jednala městská rada pod vedením tehdejšího starosty Christiana Seidlera. Do rady byl pozván Martin Uhlíř, biskupský vrchní z Hukvald, místecký děkan František Čejka a všichni měšťané. Někteří radní se obávali výstavby nového kostela z toho důvodu, že starost o tři kostely bude pro město příliš nákladná, proto jejich návrh zněl, jako už několikrát předtím, aby byl stávající kostel sv. Jakuba vhodně rozšířen, nehledě k tomu, že navrhované místo pro stavbu je příliš vzdáleno od města. Děkan Čejka byl proti přestavbě kostela sv. Jakuba a navrhoval postavit kostel právě na místě uvolněném požárem. Opozice zašla tak daleko, že zaslala stížnost tehdejšímu biskupovi Maximiliánovi hraběti z Hamiltonu¹. Když však biskupská komise provedla ohledání místa přímo ve městě, dala za pravdu faráři Čejkovi v jeho snaze postavit nový kostel na spáleništi. Poté byl městskou radou i biskupem potvrzen návrh děkana Čejky a bylo rozhodnuto pustit se do stavby nového kostela na uvedeném místě. Plán kostela vypracoval sám páter Čejka, a to ve tvaru kříže s levým ramenem jako zákristí a pravým ramenem jako kapli sv. Inocence.

Mezi obyvateli byla konána sbírka na stavbu kostela. Část nákladů nesla i obecní pokladna.

Už 21. března 1763 zednický mistr Jan Mikuláš a polír Václav Gerik vyměřili na vyklizené ploše základy budoucího kostela. O dva dny později, 23. března, se po slavnostní mši ve farním kostele sv. Jakuba konalo procesí v čele s děkanem Čejkou, následovaným městským zastupitelstvem a velkým množstvím lidu, na místo stavby nového kostela. Zde už stál připravený kříž a obraz sv. Jana a Pavla. Po modlitbách začal děkan František Čejka slavnostní výkop základů. Poté se přidali kaplani Josef Sarkander Paseka a P. Tomáš Balcárek, pak zastupitelé města a nakonec i ostatní lidé.

Základní kámen byl posvěcen 21. dubna téhož roku po slavnostní mši, za zpěvu zbožných písní a za současného slavnostního střelení salv. Poklep základního kamene provedl děkan František Čejka a zastupitelé města v čele se starostou. Ihned poté byl zvolen dohlížitelský výbor nad stavebními pracemi. Jeho členy byli Ondřej Žabenský, Josef Růžička, Franz Žischka, Josef Bužek, Joseph Žischka a Ondřej Kranz. Předsedou byl kostelní hospodář Jan Šrámek. Kostel je orientován jihozápadním

¹ ŠKARUDA, D. Pomníky zbožnosti křesťanské v Místku na Moravě. *Method*. 1884. roč. 10. číslo 10, str. 111

směrem, tedy proti tehdejšímu církevnímu předpisům, protože místní poměry přímo na staveništi nedovolovaly jinou orientaci.

Během dvou měsíců byly ručně vykopány základy stavby a zemní práce byly ukončeny 17. června. Při této práci se vykopalo množství písku, který se použil později na samotnou stavbu .

Stavební kámen byl lámán v blízkém kopci Štandlu, cihla pálena v obecní cihelně a v cihelně na Lysůvkách, stavební dřevo dodaly obecní lesy. Do podzimu téhož roku dosáhly zdi výše tří, na jiných místech až sedmi metrů. Tyto stavební práce prováděl stavební mistr Orel, obecně zvaný Orlíček. Kdo je autorem projektu stavby, po tom se dlouho pátralo. Podle posledních zjištění je autorství projektu připisováno staviteli J. Cyranimu z Boleshausu.

Během dalších let stavební práce postupovaly poněkud pomaleji. Snad pro nedostatek peněz, či stavebního materiálu. Možná, že i vlivem nevhodného počasí, protože například rok 1766 je uváděn jako rok dlouhých dešťů a častého krupobití a prudkých bouří.

V létě 4. června 1767, tedy čtyři roky po zahájení stavby, páter Čejka vlastnoručním uložením klenáku do klenby kostela ukončil zednické práce. Dosavadní náklady na stavbu činily 16.078 zlatých. Nápis na portálu, zhotovený k této paměti říká: „Dům modlitby, v němž kdo bez viny, dosahuje čeho žádá. 1767“. Událost ukončení této části stavby byla později, 1. října oslavena zvláštní slavností na městském náměstí. Toho dne vkládá děkan Josef Čejka do makovičky kostela pamětní listinu, z jejíhož popisu pochází část údajů v této práci; a dále pak zakládací listinu datovanou 10. října roku 1763 a některé mince z té doby. Makovičku, podle pamětní listiny, zlatil sám děkan místecký P. František Čejka. Pamětní listina končí tímto případným závěrem: „A tak tento chrám Páně v těch časech je vystavěn na tom místě, na kterém stodoly byly shořely, kde místo ku sbírání chleba pro živění těla bylo nyní bude to místo pro požívání Chleba andělského pro život duše, aby živa byla na věky.“²

Téhož roku štukatér z Lipníku Christian Seidler zhotovil některé štuky. V presbytáři jde o štuku sv. Petra a Pavla, v lodi pak štuka papeže, kardinála a dvou biskupů.

Vnitřní omítka byla nahozena v průběhu roku 1768. Při této příležitosti byly zhotoveny přímo do omítky tyto nápisy: „Čtete Boha v jeho svatých, Janu a Pavlu 1768.“ v chrámové lodi a nápis: „Budiž Bůh ctěn bubnem, sborem a varhanami a svatými Janem a Pavlem.“ nad pavlačí³. Oba tyto nápisy dnes už nelze přesně lokalizovat, protože byly pravděpodobně při některé z předcházejících oprav vnitřních omítek buď zahlazeny nebo strženy. Podle uskutečněných dotazů si ani dosud žijící pamětníci nevzpomínají, kde byly nápisy umístěny, ani jak vypadaly. O jejich existenci tak víme jen z historických zápisů.

Po dokončovacích pracích byl kostel dne 25. června v roce 1769 děkanem Čejkou benedikován. Tato slavná událost pak byla ukončena hostinou v domě radního Antonína Widomuse. V té době byl kostel v ještě značně nedokončeném stavu. Byl bez vnitřních omítek, bez oltářů, s jen provizorními okny i dveřmi, bez varhan a jen s nejnужnějším vybavením. Pravděpodobně se v této fázi nedostávalo peněz a proto byla

² Opis listiny z věže farního kostela, uložený při farní kronice na faře v Místku

³ ELIÁŠ, F. *Farní chrám sv. Jana a Pavla v Místku* . dosud nepublikovaný rukopis .

i konsekrace stále oddalována. Uvážíme-li, že prvotní kapitál na stavbu činil 14.000 zlatých a do roku 1767 bylo proinvestováno 16.078 zlatých, můžeme se značnou jistotou mluvit o finančním nedostatku. Podle všeho šlo o nedostatek dlouhodobý, možná ovšem také o nějakou jinou záležitost, která stavbu značně zbrzdila.

Není také jasné, proč došlo náhle ke změně projektu a místo původně plánované mohutné hlavní věže se později postavila věž menší. Skutečnost, že mělo jít o relativně velkou věž, je dodnes patrná z čelního pohledu na kostel, když jsou poměrně rozsáhlé základy věže postaveny jen do výše stropu chrámové lodi.

Do takto vybaveného kostela byly v roce 1771 slavnostně přeneseny ostatky sv. Inocence, které v Římě vyprosil děkan F. Čejka. Ostatky světce byly uloženy do relikviáře v kapli sv. Inocence, kde jsou uchovány dodnes. Podle zápisu ve farní kronice ostatky přibýly do farnosti 29. července 1765 a byly prozatímně uloženy v kapli u kostela Všech svatých. Veřejné účty byly vystaveny 3. října téhož roku.

V roce 1776 byly do kostela instalovány varhany od Františka Hořčičky, který měl v Místku varhanářskou dílnu. Varhany byly dvoumanuálové s 28 rejstříky a poněkud zvláštním rozsahem manuálů ve 47 tónech⁴.

Konsekrován byl kostel až dne 12. září 1784 ve svátek Jména Panny Marie tímtéž olomouckým arcibiskupem a kardinálem Antonínem Teodorem Colloredem na místech, které byly označeny dvanácti dřevěnými kříži. V té době již podle konsekrčního protokolu byl kostel zcela dohotoven a střecha pokryta šindelem. Kostel měl celkem devět oltářů a na hlavním oltáři byl obraz patronů kostel sv. Jana a Pavla od vídeňského malíře Jana Steinera.

Kostel zažil občas i zvláštní návštěvy různých slavných a důležitých osobností. V roce 1766, 15. července odpoledne, Místek navštívil sám císař Josef II. Zdali byl přímo v kostele, který v tu dobu nebyl ještě zcela dohotoven, není zaznamenáno.

Také v roce 1774, když zavítal do sousedního Frýdku vřatislavský biskup Filip Gothard Schafgotsch, zaujala jeho pozornost novostavba kostela a osobně nový kostel navštívil. Kostel se mu patrně velmi líbil, neboť svou návštěvu opakoval o dva roky později, v roce 1776 v doprovodu hraběte Justa Viléma Pražmy, těšínského generálního vikáře a frýdeckého faráře.

Také je jisté, že kostel navštívil vysoký představitel rakouské armády, slavný vojevůdce Laudon, který měl hlavní stan v Novém Jičíně a byl třikrát na inspekci dělostřelecké posádky v Místku. Bylo to v roce 1790, v době konfliktu s pruským králem Bedřichem, který přitáhl k Hlučínu a tam se mu do cesty postavila rakouskouherská vojska.

Průvodu na svátek Božího Těla toho roku a mše sv. konané za tím účelem venku před kostelem, se zúčastnili generálové a ostatní oficíři, při oltáři stálo dvanáct setníků a dělostřelecký batalion vzdával Nejsvětějšímu úctu. Slavnostní salvy však nebyly stříleny z obavy před ohněm. Po slavnosti pak tehdejší farář a děkan P. Ignác Uhlář pohostil šestnáct důstojníků, kteří vojsku při oslavě veleli.

Doposud však byla věž kostela prázdná, beze zvonů. Teprve v roce 1787 byl z Olomouce dovezen zvon o váze 500 kg s nápisem: „Ulit na zakázku Františka Čejky, ke cti sv. Jana a Pavla, milostivých ochránců proti kroupám.“

⁴ HROMÁDKA, Z., MALURA, M. Zajímavé varhany... . *Těšínsko* . 1993 . roč. 32 . č.2, s. 20-22

V létě roku 1794, 20. června kolem páté hodiny odpolední, při náhlé, ale o to silnější bouřce, udeřil blesk do věže kostela a zapálil dřevěnou konstrukci věže. Naštěstí se podařilo oheň uhasit lidem, kteří se rychle seběhli. Větvicí se blesk ale také poškodil šest bočních oltářů a křtitelnic, což bylo později opraveno nákladem několik set zlatých. Později se konaly děkonné bohoslužby, že blesky, které mimo kostela udeřily i do města, nenadělaly větší škody. Podobně se stalo roku 1826. Tehdy sice blesk kostel nezapálil, zato poškodil boční oltáře.

Další historie kostela, v období let 1798 - 1887 musí být rekonstruována nepřímou, protože v té době nebyla farní kronika vedena.

Asi v roce 1807 přibyl do věže druhý zvon s nápisem: „K větší cti a slávě Boží, bl. P. Marie a ke cti sv. Jana a Pavla je posvěcen. Tento zvon je pro farní kostel místecký ulit 1799 Straubem v Olomouci štědrostí soukromých dobrodinců.“ Tento zvon vážil 2 000 kg a byl na něm reliéf Ukřižovaného, sv. Jan a Pavel, sv. Jan Nepomucký a další tři neznámí světci.

O něco později byl zavěšen do věže třetí, poslední zvon. Zvon o váze 1 000 kg, objednaný nástupcem páterem Čejky, děkanem Ignácem Uhlářem, měl následující nápis: „Za místního faráře a děkana Ignáce Uhláře jakož i kostelního hospodáře Valentina Tambolona byl ulit v Olomouci Wolfgangem Straubem k větší slávě Spasitele, těžký kříž nesoucího a sv. Šebestiána a sv. Floriána, patrona proti ohni a sv. Jana Nepomuckého, ochránce proti povodni a pomluvě.“

V roce 1810 všechny kostely musely odevzdat kalichy, monstrance a ciboria ze vzácných kovů na kontribuci Napoleonovi. Protože už zhruba deset let obíhaly v říši papírové peníze, které nahrazovaly předešlé skutečně zlaté mince, výnos určoval, že farnost může vykoupit zpět některé nádoby, jestliže je nahradí jinými mincemi z drahých kovů. Šlo samozřejmě o to, aby příjem drahých kovů pro říši nebyl ztenčen a aby byly nějakým způsobem vybrány od obyvatelstva mince z drahých kovů, které si lidé doposud doma schovávali. Ve farnosti bylo odvedeno „27 funtů dobrého“ stříbra. Pro kostel byl vykoupen jeden kalich, jedna monstrance a pravděpodobně jedno ciborium, vše ve stříbře provedené a oceněné měnou 173 rýnských zlatých.

Na jaře 8. března 1813 se strhla prudká bouře a víchř strhl špičku hlavní věže i s makovičkou na zem. Oprava byla provedena provizorně. Pak se připravovala nová makovička, zlacená místeckým zlatníkem Ondřejem Doménym zlatem z 24 dukátů a nový kříž. Zlato na pozlacení makovičky jistě pocházelo ještě ze zlatých mincí, které někdo uchovával doma. Nakonec do makovičky byly vloženy pamětné listiny z té doby a přiloženy listiny, které už byly v makovičce nalezeny při jejím pádu. O rok později 7. července 1814 bylo vše tesařským mistrem Josefem Tylečkem slavnostně upevněno na věži. V témže roce mělo město Místek okolo 2 810 obyvatel a celá místecká farnost 5 418 duší.

O dvacet let později, na svátek sv. Štěpána, tedy 26. prosince 1833, byl kříž i s makovičkou znovu silným víchřem povelán na zem a velmi silně poškozen. Oprava trvala více než půl roku, znovu byla zhotovena bání i kříž a na podzim, 18. září 1834 bylo vše znovu na věž upevněno.

Během roků 1841 – 1842 byl kostel nákladem 3.191 zlatých opraven. Bližší podrobnosti této opravy nejsou známy. Část výdajů je zachycena v knize kostelních účtů⁵.

27. června 1869 se slavilo sto let od požehnání kostela děkanem Čejkou. Pro tuto příležitost byl kostel zevně i uvnitř opraven. Renovováno bylo všech devět oltářů, kazatelna, křtitelnice, křížová cesta a i varhany. Zlatnické práce byly provedeny pozlacovačem Ferdinandem Piečkou. To vše nákladem 4.805 zlatých. Z této částky přispěl 1.000 zlatých samotný kardinál Bedřich Fürstenberg, zbytek darovali farníci. K příležitosti výročí se zvláštní deputace místeckých farníků odebrala do Kroměříže, aby osobně kardinála pozvala na slavnost. Kardinál Bedřich účast připověděl. Z té doby pochází nade dveřmi kostela erb rodu Fürstenbergů a města Místku, který připravili farníci pro slavnostní přivítání vzácné návštěvy. Při této příležitosti také bylo uděleno biřmování místeckým biřmovancům. Současně při této příležitosti se stal hlavní oltář oltářem privilegovaným.

V létě 1897, dne 5. července zavítal do farnosti na generální vizitaci olomoucký arcibiskup Teodor Kohn. Vizitoval školy a kostely, biřmoval v kostele sv. Jana a Pavla 2 000 biřmovanců. Odešel „s dojmem co nejlepším“⁶.

V roce 1900 prošel kostel znovu opravou vnější, kdy byla opravena fasáda a před tím vyměněna stará okna za okna nová. Nová okna byla barevná a stála 1.800 zlatých, které ve splátkách zaplatili členové Růžencového bratrstva. Také střešní krytina byla opravena. Náklady oprav nejsou známy.

Plynofikace kostela pro osvětlení interiéru se datuje k roku 1902. Předtím bylo položeno v kostele rozvodné potrubí a instalovány armatury pro plynová osvětlovací tělesa. Podle farní kroniky se tak stalo na popud Antonína Klečky, místeckého poštmistra, který podobné osvětlení viděl během svého pobytu ve Vídni, kde pracoval jako „poštasisistent“. Jeho nadšení pro novou věc bylo tak veliké, že věnoval 2.000 korun na zakoupení armatur. Nakonec byla v kostele položena zbrusu nová dlažba. Napojení na plynový rozvod města pak obstarali starosta města a průmyslník Rudolf Elzer a místostarosta Jozef Pudl, kteří prosadili v městské radě zavedení plynu do kostela na náklady města. Městskou pokladnu přišla tato akce na 1.000 K.

Nová dlažba kostela byla ze slezského mramoru od firmy Schubert. Cena metru čtverečního byla 7 K bez dopravy. Položení dlažby provedl stavitel Hladke za částku 4.734 K a 19 haléřů. Poté byl kostel důkladně očištěn a byly přezlaceny zlaté ozdoby oltářů nákladem 800 K. Další drobnější opravy na lavicích a jejich lakování obnášelo 700 K. Všechny tyto opravy byly hrazeny z příspěvků farníků. Součástí těchto úprav byla i instalace kovové mřížky k podávání sv. přijímání. Mřížku vyrobila frýdlantská slévárna obnosem 510 K. Samotná instalace pak stála 90 K. Mřížky i instalaci uhradily místecké dělnice.

Do majetku kostela sv. Jana a Pavla připadl dar P. Arnošta Gřivnackého, profesora na bohosloveckém učilišti v Brně a člena řádu benediktnů, rodáka z blízkého Koloredova. Darován byl pozlacený stříbrný kalich a patena, oboje ozdobeno drahokamy. Cena daru byla vyčíslena částkou 2.685 K. Stalo se tak 23. dubna 1906.

⁵ Kniha kostelních účtů kostela sv. Jana a Pavla 1827-1843, Státní okresní archiv Frýdek-Místek, inv. č. 4, IIc

⁶ Kronika farnosti místecké

Téměř padesát let uplynulo od poslední opravy věže kostela. Proto v roce 1914 byla věž znovu opravena. Skutečností je, že už v roce 1905 se uvažovalo vážně o pokrytí kostela měděným plechem, ale z různých důvodů se tak neučinilo. Během doby se také vyskytly návrhy na zvýšení věže, ale tehdejší c.k. komise pro památkovou péči žádosti o zvýšení věže nevyhověla a dokonce nařídila, že má být při případné opravě zachována její dosavadní vnější forma. Na základě tohoto rozhodnutí kostelní výbor upustil od zvýšení věže a zaměřil se na nové pokrytí mědí. Bylo ovšem shledáno, že trámová konstrukce je natolik porušena, že je nutné ji zcela vyměnit. Toho se ujal stavebník Josef Hendrych. Pak byla střecha věže pokryta a nahoru posazena zbrusu nová makovička pořízená v Brně. Do makovičky byly opět vloženy pamětné spisy z předešlé báně a přiložen nový pamětný spis. Oprava krovu věže si vyžádala 3.532 K a plech s pokrytím 4.800 K.

2. Další historie kostela.

Válečný rok 1916 přinesl sebou rekvizici kostelních zvonů pro válečné účely. V kostele byly zabrány všechny tři zvony dne 18. října 1916. Stát vykupoval tuto zvonovinu za cenu pouhých čtyř korun za jeden kilogram materiálu. Zvony byly necitelně shazovány s věží, farníci tuto ztrátu nesli velmi těžce. V celé farnosti zbyl pouze jeden zvon P. Marie ve věži svatojakubského kostela. Při druhé rekvizici zvonů v roce 1918 již ve věži kostela sv. Jana a Pavla nebylo co brát, protože věž zela prázdnou. Měly proto být sebrány cínové píšťaly varhan tak, jak byly sebrány z obou ostatních místeckých kostelů, ale pravděpodobně z ohledu na velmi bídny stav varhan bylo od toho záměru upuštěno.

Po přestálých válečných letech první světové války v roce 1923 byla zadána staviteli Hendychovi oprava zevnějšku kostela. Stavební práce přišly na 69.000 Kč. Za tuto částku byla opravena vnější omítka kostela a nátěr omítky, včetně opravy ohradní zdi kolem kostela. Klempířské práce, které provedl klempíř Růžička, stály 32.000 Kč. Pokrývači Hartenbergovi bylo vyúčtováno 30.000 Kč za pokrytí střechy kostela skřídlicovou taškou. Ve výčtu opravných prací je také uvedena oprava křížové cesty a vyčištění obrazů, v ceně celkem 900 Kč.

Ihned po válce se uvažovalo o pořízení nových zvonů, ale především z důvodů hospodářských to nebylo možné. Po válce nastala obrovská drahota a tak na zvony nebylo ani pomyšlení. Navíc české zvonařské firmy žádaly za kilogram zvonoviny ohromné částky, mnohdy přesahující 60 Kč. V porovnání s výkupní cenou 4 K za kilogram při rekvizici to byla částka pro farníky neúnosná. Až kolem roku 1923 hospodářská situace dovolila zakoupit zvony. Tehdejší místecký farář P. Pochyla využil hospodářských nerovností mezi Českou republikou a Německem a objednal zvony u německé firmy Geittner v tehdy německé Vratislavi. Mezi tím ale už probíhala sbírka mezi obyvateli města a farníky na nákup nových zvonů. Sběrka začala už 3. září 1922 a bylo dohodnuto, že věřící každé farnosti budou vybírat na zvony do svého kostela či kaple, neboť kromě ostatních místeckých kostelů se připojili věřící z filiálních kostelů v Hodoňovicích, Sviadnově a Lysůvkách a požadovali zvony i pro své kostely, respektive kaple. Na zvony do kostela sv. Jana a Pavla bylo sebráno ve sbírce celkem 71.730 Kč a kostelní výbor přidal dalších 40.000 Kč.

Původně měly být nové zvony přibližně stejné velikosti jako původní, částečně i vzhledem k nosnosti věžních konstrukcí. Ceny zvonoviny v Německu však velmi rychle klesaly a tak nakonec po dohodě byly objednány pro farní kostel sv. Jana a Pavla zvony větší. Celkem bylo objednáno 10 zvonů. Mezi tím, než byly zvony vyrobeny a doručeny do farnosti, probíhaly stavební a konstrukční úpravy na nové konstrukci, kterou bylo nutno vzhledem k větší váze budoucích nových zvonů patřičně zvětšit. Nehledě na to, že stará konstrukce byla natolik časem poškozena, že by ji bylo třeba stejně opravit i kdyby nově zavěšené zvony měly stejnou váhu jako zvony rekvírované v roce 1916. Současně byla věž opravena i zevnitř. Byly vyměněny schody, vnitřní omítka, vyměněny okenice a podlaha.

Zvony byly dovezeny ve slavném průvodu 17. června 1923 z železničního nádraží před kostel a tam olomouckým kanovníkem P. Ignácem Janákem, který zastupoval právě nemocného olomouckého arcibiskupa Antonína Stojana, slavnostně posvěceny. Ihned po slavné mši sv. byly zvony vyzvedávány na věž, což trvalo až do osmi hodin večer. Přesto věřící vytrvale čekali na ukončení prací a první zvuk nových zvonů. Po prvním zazvonění farníci jako výraz poděkování Bohu nadšeně zpívali chvalozpěv *Te deum laudamus*. Za vyzvánění nových zvonů byla nesena Nejsvětější svátost v průvodu ven z kostela k požehnání města. Pak byly z věže kostela shazovány mezi věřící různé drobné sladkosti na památku podobné slavnosti ukládání pamětních listin do věže kostela sv. Jakuba před téměř sto padesáti lety.

Největší zvon, vyladěný na tón H, vážil 2 615 kg a samotné srdce zvonu vážilo 192 kg. Na zvonu byl obraz sv. Jana a Pavla a nápis: „Sv. Jene a Pavle, patronové naši, chraňte farnost místeckou od všeliké pohromy !“, další nápis na druhé straně zvonu zněl: „ Po zabrání zvonů ve světové válce v roce 1916 byl jsem ulit v roce 1923 od zvonaře A. Geittnera z Vratislavi ke cti a slávě Boží a sv. mučedníků Jana a Pavla nákladem dobrodinců. Válka vzala, láska dala.“ Na okraji zvonu pak stálo: „ Za faráře Františka Pochyly, starosty města Františka Knězka, kostelních hospodářů Vincence Procházky a Františka Palečka.“

Druhý zvon zněl tónem Dis, vážil 1 389 kg a nesl obraz Panny Marie Bolestné s nápisem. „ Maria, Matko milosti, buď pomocnicí v žalosti.“ Na druhé straně byl nápis: „ Vděčné památce chrabrých vojínů naší farnosti, padlých za svobodu vlasti ve válce 1914 – 1918.“

Třetí zvon, vyladěný na tón Fis, vážil 759 kg a nesl obraz sv. Cyrila a Metoděje s nápisem: “Ke cti a slávě Boží a patronů moravských sv. Cyrila a Metoděje ! – Dědictví otců, zachovej nám Pane !“

Rekapitulace nákladů za zvony zněla takto: Cena za tři zvony – 52.830 Kč, obrazy a nápisy na zvonech – 5.000 Kč, clo po odečtení vrácené položky (na žádost podanou na ministerstvo byla totiž vrácena farnosti polovina cla ve výši 34.624 Kč) – 28.464 Kč, dovoz zvonů – 2.555 Kč, hlavy zvonů a závěsy – 8.500 Kč, oprava zvonové stolice – 10.670 Kč, stavební úpravy a vyzdvižení zvonů na věž provedené firmou Hendrych – 6.632 Kč, montážní práce – 26 Kč, úroky z půjčených peněz – 846 Kč. Celkové náklady tedy činily 115.575 Kč. Příjmy byly následující: sbírka mezi farníky – 71.370 Kč, příjem od kostelního výboru - 40.000 Kč, úroky za dočasnou úložku peněz v záložně – 187 Kč. Celkem tedy příjem zněl na částku 111. 557 Kč. Rozdíl tedy činil 4.200 Kč. K tomuto rozdílu je nutno připočítat částku 7.716 Kč za rekvírované zvony.

Po tak slavné události se zdálo, že tyto zvony budou ozdobou kostela i města na dlouhou, velmi dlouhou dobu. Bohužel, budoucnost ne příliš vzdálená ukázala, že vše bude jinak.

V roce 1930 bylo přikročeno k elektrifikaci kostela. Celá akce byla poměrně nákladná a přišla na 80.000 Kč, nicméně farníci elektrické osvětlení velmi pochvalovali, zvláště krásně zářily nově pořízené lustry. Bohužel o několik dní později při bouři udeřil poblíž kostela blesk a výsledkem bylo zřícení jednoho nezajištěného lustru v ceně 7.000 Kč. Naštěstí se vše odehrálo v noci, kdy byl kostel prázdný, takže nedošlo k úrazu. Bohužel nebylo možno momentálně pořídit nový lustr z důvodu finanční nedostatečnosti farní pokladny. Snad někdy v budoucnu.

Kostelní varhany, postavené v roce 1776 Františkem Hořčíčkou⁷, byly ve špatném stavu už za první světové války. Nyní hospodářská situace dovolila pořídit varhany nové, k čemuž podnět daly samotné varhany, které v posledních letech začaly zhoršovat svůj zvuk a posléze vynechaly úplně. Nezbylo, než pořídit nové. Byla kontaktována firma Rieger. Její technik prohlédl kostel, velikost prostoru budoucích varhan, prozkoumal akustiku kostela a vzal do úvahy požadavek, že nové varhany musí mít původní barokní vzhled Hořčíčkových varhan. Poté byly navrženy varhany a zpracována nabídková cena ve výši 160.000 Kč. Ihned byla zorganizována sbírka a během jediného roku bylo nasbíráno 151.000 Kč. Peníze byly složeny při dodržení platebního kalendáře. V roce 1933, po montáži nových obrovských a krásných varhan se samotný prof. Wiederman, konstruktér nástroje, ujal kolaudace nástroje a hudebního předvedení varhan farníkům. Nástroj posvětil P. Tomáš Kopecký. Varhany mají 33 rejstříků, jsou konstruovány na vzduchový výpustkový systém a samozřejmě elektrický pohon. Z původních varhan zůstala skříň a píšťaly v prospektu. Spokojenost s novými varhanami byla tak velká, že pouhé tři roky nato, v roce 1939, byly pořízeny od stejné firmy nové varhany i pro kostel Všech svatých.

Jak už bylo naznačeno výše, zvony kostela sv. Jana a Pavla, bohužel, nevydržely ve věži dlouho. Přišla druhá světová válka a s ní v roce 1942 rekvizice všech kostelních zvonů ve městě. Zvony byly snaty 8. dubna a z nařízení okupačních úřadů odvedeny. Farníci se s nimi rozloučili v slzách. Namísto nich byly do věže zavěšeny obyčejné železné zvony, zvané křapáky. Podle jejich přezdívky asi nevydávaly valný zvuk. O rok později, v létě roku 1943, byly započaty obnovovací práce na hlavním oltáři kostela po předchozím schválení olomouckou konsistoří a Památkového úřadu v Brně. František Bittner ze Staříče oltář rozebral, opravil, bílé části alabastroval a zlaté pozlatil a celý oltář znovu smontoval. Oprava si vyžádala částku 20.000 Kč. Oprava probíhala několik měsíců a v listopadu byl opravený oltář uložen na původní místo. 12. prosince téhož roku byl oltář slavnostně znovu posvěcen P. Rudolfem Korcem, farářem a děkanem ve Staříči.

Během oprav se zjistilo, že místo pro uložení ostatků v oltáři je prázdné. Po pečlivém hledání a zjišťování byly ostatky objeveny v sakristii. Podle všeho zde ležely více než dvacet let od předchozí opravy oltáře, při níž pravděpodobně bylo zapomenuto je do oltáře vložit.

⁷ HROMÁDKA, Z., MALURA, M. Zajímavé varhany... . *Těšínsko* . 1993 . roč. 32 . č.2, s. 20-22

3. Současný stav kostela.

Kostel má podobu rokokového jednolodí, zakončeného mírně odsazeným půlválcovým kněžištěm o výšce klenby 19 m. Šířka kostela činí 12 m a délka 47 m. Průčelí kostela je prohnuté dovnitř, mírně zvlněné a zakončené trojúhelníkovým štítem nad velkým průčelním oknem. Ve štítu je obraz Nejsvětější Trojice. Průčelí je nahoře ukončeno poměrně nízkou věží. Na konci lodi, před kněžištěm, se k bokům přimyká vlevo sakristie a vpravo kaple sv. Inocence, obě s hranolovým půdorysem. Nad kaplí sv. Inocence je navíc patrová oratoř. Lodí kostela má obdélníkový půdorys, v čele se vstupním architektonickým článkem. Vstupní průčelí s kompozitními pilastry je dynamicky prohnuté a vede návštěvníka do předsíně, která je zaklenuta kopulí, tvořící nahoře hudební pavlač. Hudební pavlač stojí na mohutných hranolových pilířích a její čelo pavlače je zvlněné v dynamické křivce.

Vně i uvnitř kostela je bohatá štuková výzdoba. Vnější štukovou výzdobu reprezentují především zdvojené kompozitní pilastry s římsovitými hlavicemi a bohatě profilované nadokenní a parapetní římsy. Vnitřní štukovou výzdobu tvoří bohaté reliéfy, růžové rozviliny, rokokové kartuše a poloplastiky různých postav. Až na některé výjimky, celá vnitřní výbava pochází z doby druhé poloviny 18. století. Plastiky interiéru zhotovil Místečan Valentin Němec, Ignác Adames a František Tilsch, zřejmě pod vedením významnějšího mistra. Sochařské práce pravděpodobně mohli vést Václav Böhm anebo Jan Michael Scherhauf z Olomouce.

Hlavní oltář je retabulový s bočními zděnými sloupy. Oltářní obraz, malovaný vídeňským dvorním malířem J. Steinerem a pocházející z roku 1770, představuje žence na poli prosící o ochranu sv. Jana a Pavla před přicházející bouří a krupobitím. V úrovni pat korintských sloupů jsou sochy čtyř biskupů a sice svatých Augustina, Ambrože, Erasma a Valentina, zhotovené Václavem Böhmem, údajně se na jejich tvorbě podílel i Valentin Němec. Nad oltářním obrazem je rozměrná plastika Krista Vzkříšeného, doprovázeného dvěma anděly. Celý oltář je bohatě ornamentalizován a zlacen.

V lodi kostela stojí naproti sobě šestice bočních oltářů. Všechny oltáře se skládají z menzy, sloupového retabula a kasulové nástavby.

Oltář sv. Rodiny, vlevo v chrámové lodi, nese stejnojmenný oltářní obraz od Františka Leicherta, v nástavci je obraz sv. Veroniky, malovaný pravděpodobně až po roce 1768. Socha sv. Ondřeje na straně oltáře pochází od Jana Michaela Scherhaufa z Olomouce. Oltář pravděpodobně věnoval místecký kaplan a rodák P. Ondřej Šostý. Na druhé straně oltáře je umístěna socha sv. Jana Křtitele.

Oltář sv. Kříže, uprostřed lodi na levé straně, ukazuje zvláštní plastiku ukřižovaného Krista s gotickými rysy. Sochy sv. Jana Evangelisty a Panny Marie dělal pravděpodobně Václav Böhm. K tomuto oltáři se váže zbožná legenda o jeho vzniku: jedni místečtí manželé měli stejný sen o tom, že mají dát renovovat prastarý kříž s korpusem Ukřižovaného, který byl původně umístěn nedaleko kostela. Současně se traduje, že koruna Ukřižovaného obsahuje trn ze skutečné Kristovy koruny. Ten měl údajně donést ze své pouti do Svaté země František Kořínek, jehož jméno také úzce souvisí se založením kaple Narození Panny Marie v Hodoňovicích. Po obou stranách oltář jsou umístěny sochy Panny Marie a sv. Jana Evangelisty.

Oltář sv. Andělů Strážných, poslední oltář vlevo, ukazuje archanděla Rafaela chránícího děti od nebezpečí. V nástavci je obraz sv. Josefa z roku 1774 od Ignáce Günthera. Sochy sv. Šebestiána a sv. Rocha jsou dílem Václava Böhma.

Oltář Stigmatizace sv. Františka z Assisi, první oltář vpravo v chrámové lodi, zobrazuje vytržení a stigmatizaci sv. Františka a v nástavbě nese sv. Petra z Alkantary. Obojí obrazy pocházejí od J. Sterna z Brna. Sochy sv. Markéty z Cortony a sv. Rozálie z Viterba v nadživotní velikosti vyhotovil Valentin Němec. Oltář byl pořízen nákladem místních členů třetího řádu františkánů.

Oltář Panny Marie Růžencové, v pořadí druhý na pravé straně, představuje obraz F. I. Leicherta s Pannou Marií darující růženec sv. Dominikovi. Výjev je doplněn postavou sv. Kateřiny Sienské. Oltářní obraz byl malován po roce 1768. Sochy sv. Vincence Ferrerského a sv. Terezie z Avily jsou opět od Václava Böhma. Po obvodu jsou umístěny výjevy z růžencových tajemství. Oltář byl pořízen nákladem Růžencového bratrstva, které sem přeneslo centrum své činnosti z kostela sv. Jakuba.

Posledním oltářem vpravo je oltář sv. Floriána a zobrazuje světce při glorifikaci. Autora obrazu nelze určit. Obraz byl údajně pořízen nákladem Antonína Vidomuse, vnuka Rudolfa Vidomuse, zakladatele kostela Všech svatých. Autor soch sv. Leonarda a sv. Antonína z Padovy a také obraz sv. Ignáce z Loyoly v nástavbě oltáře není znám.

Kazatelna, umístěná na levé straně chrámové lodi pochází z rukou hukvaldského řezbáře Františka Tilsche, který ji vyzdobil alegorickými sochami Víry, Lásky a Naděje a dvojicí andělů nad baldachýnem. Kazatelna je bohatě zdobena ornamenty a bohatě zlacena.

Obrazy křížové cesty, nacházející se v lodi chrámu po obou stranách, maloval Ignác Günther.

Jinou pozoruhodností je jedinečná monumentální rokoková bohatě zdobená paprsková monstrance z roku 1775 od olomouckého zlatníka Jana Šimona Forstnera.

Křtitelnice je dřevěná, cibulovitěho tvaru, umístěna na pravé straně chrámové lodi. Pozlacená dřevořezba v horní části křtitelnice znázorňuje křest Páně a v dolní části je Adam a Eva s hadem a jablkem. Bohatou řezbářskou výzdobu zhotovil z větší části Václav Böhm z Lipníku, menší část křtitelnice dělal J. Schubert.

Pozornost také zaslouží bohatě zdobené pontifikální křeslo s dvěma židlemi z roku 1774 od Karla Friedetzského. V současné době je tento mobiliář běžně používán při liturgii.

Pod lodí kostela se nachází krypta, ve které je, podle svého přání, pohřben děkan P. Josef Čejka. Pohřeb do krypty se odehrál i přes tehdejší úřední císařský zákaz z roku 1784. I přes nařízení se obec usnesla zákaz překročit a pohřbít zakladatele v kryptě. Značná pokuta za překročení zákazu byla nakonec zaplacená z pozůstalosti děkana Čejky. Vchod do krypty je v současné době zazděn. Pamětníci dokládají, že krypta byla během druhé světové války otevřena. Žádné kosterní pozůstatky však nebyly nalezeny. Polohu krypty má označovat dlaždice s vysekaným křížem, která je uložena v dlažbě, přibližně uprostřed chrámové lodi. Polohu krypty mohou také určovat doposud zachovalé větrací otvory po obou stranách kostela.

V sakristii kostela stojí za zmínku obraz, který znázorňuje světce žehnajícího nově postavenému kostelu sv. Jakuba. V pozadí je možno rozeznat obrysy zbytků věže kostela po požáru v roce 1602. Je zde také obraz P. Josefa Čejky zachyceného se

skicou průčelí kostela sv. Jana a Pavla. Autorství obrazu je neznámé. V sakristii je také původní rokoková kredenční skříň s dřevořezbou Ukřižovaného a reliéfy andílků.

Současné zvony byly pořízeny v roce 1972 a byly vysvěceny kapitulním vikářem Josefem Vranou 25. března. Velikost jednotlivých zvonů je: zvon sv. Marie – 1 300 kg, zvon sv. Cyril a Metoděj – 750 kg, zvon sv. Jan a Pavel – 550 kg.

Na uvolnění politických poměrů v posledních letech reagoval současný duchovní správce místecké farnosti děkan P. Josef Maňák řadou oprav kostela. Mezi ty nákladné akce bezesporu patří zevrubná oprava fasády kostela, provedená v roce 1993. Náklad byl značný, 1,100.000 Kč. Práci provedla firma Gad'ourek z Frýdku-Místku. Koncem následujícího roku se začala opravovat zeď kolem bývalého hřbitova a s ní související kapličky křížové cesty. Tato oprava byla ukončena následující rok, tedy 1995, a to celkovým nákladem 320.000 Kč. Opravu prováděla již osvědčená stavební firma Gad'ourek z Frýdku-Místku. V témže roce byly provedeny restaurační práce na šesti okenních vitrážích v ceně 140.000 Kč. Odbornou práci odvedla K. Toušlová z Brna. S opravou dalších vitráží bylo pokračováno v roce 2001, kdy byla zrestaurována další vitrážová okna nákladem 280.000 Kč. Mezitím byla provedena ještě jedna restaurační práce velkého rozsahu. Šlo o restaurování oltářního obrazu, kterou provedla v roce 2000 akademická malířka Hamsíková z Prahy nákladem 240.000 Kč. Doposud poslední velkou akcí na opravách kostela je provedení sanační omítky stavební firmou Ing. Mackovíková v ceně 230.000 Kč a následná výmalba celého kostela v celkové ceně 500.000 Kč, provedená firmou Krebs z Olomouce.

4. Kaple sv. Inocence.

Kaple sv. Inocence se přimyká k farnímu kostelu sv. Jana a Pavla z pravé strany a byla postavena pro přechovávání ostatků sv. Inocence, jehož ostatky se podařilo v Římě sjednat místeckému děkanovi Josefu Čejkovi.

Sarkofágový oltář kaple pochází z roku 1765 a obsahuje skleněnou schránku s bohatě zdobenou voskovou montáží těla světce, které je překryto bohatě vybaveným oděvem. Světec drží na prsou relikviář v podobě monstrance, v které jsou uloženy ostatky.

Nad relikviářem je oltářní obraz Panny Marie Czestochowské s dvojicí andělů. Kaple také obsahuje několik obrazů kněží působících při tomto kostele. Interiér kaple byl v posledních letech obnoven současně s opravami ostatních částí kostela. V současné době je kaple poloveřejná a je přístupná na požádání.

5. Hřbitov.

Kolem kostela sv. Jana a Pavla byl roku 1771 zřízen hřbitov. Byl posvěcen 6. června 1771 děkanem Josefem Čejkou. Na hřbitově byla zřízena křížová cesta v podobě výklenkových kapliček s polovalbovou střechou, které byly postaveny Jiřím Malinovským nákladem 600 zlatých a poté posvěceny 2. července 1775 Františkem Casiánem Voglem. Kaple křížové cesty jsou spojeny zdí a tak tvoří vlastně zděný plot kolem hřbitova. Tato křížová cesta byla hojně navštěvována poutníky až do doby, kdy v blízkém Frýdku byla vystavěna mohutná bazilika Panny Marie a okolo ní věnec kaplí křížové cesty. Poutníci pak začali navštěvovat tuto dominantu Frýdku a křížovou cestu se modlili tam.

Kromě kapliček křížové cesty jsou zde ještě dvě kaple, z níž jedna slouží jako márnice. Pokud se týká vstupních bran na hřbitov, v pamětech Dominika Škarudy je uvedeno zhruba toto: Vstup na hřbitov zajišťují troje brány. Jedna brána se nachází před portálem, zřízena byla farářem Ignácem Uhlářem v roce 1785, druhá je naproti sakristie a třetí, největší naproti hlavnímu oltáři⁸. Mgr. J. Polášek z Muzea Beskyd uvádí ve svém článku, že tato informace se nezakládá na pravdě a tvrdí, že podle dochovaných fotografií z minulého století po stranách kostela žádné brány nejsou.⁹

Kapličky křížové cesty byly obnoveny za faráře a děkana Bedřicha Kauna. Když Josef II vydal v roce 1787 zákaz pohřbívání v kryptách kostelů a zřizování hřbitovů uvnitř měst, pohřbívání na hřbitově u kostela sv. Jana a Pavla přestalo a pohřby se přesunuly ke kostelu Všech svatých.

V současné době je již hřbitov kolem kostela samozřejmě zrušen a prostor je upraven na malý parčík, který není mnoho využíván a to především pro hluk automobilové dopravy z velmi frekventované blízké výpadovky směrem na Příbor.

Před kostelem po levé straně stojí kamenný kříž s nápisem: „ K větší cti a chvále Boha a pro vznešené oslavení pravé víry katolické, tento kříž postavili někteří nábožní farníci místečtí. 1793.“

⁸ ŠKARUDA, D. Pomníky zbožnosti křesťanské v Místku na Moravě . *Method* . 1884 . roč. 10 . číslo 11, str. 125

⁹ POLÁŠEK, J. Za historií místeckých kostelů . *Frýdecko-Místecko* . 1996 . roč. 2 . číslo 33